

Poštnina plačana v gotovini

Cena 2 Din

OPERA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI 1930/31

LUIZA

Premijera 5. marca 1931

IZHAJA ZA VSAKO PREMIJERO

UREDNIK : M. POLIČ

Za plesne prireditve
priporočamo bogato izbiro
razne svile!

A. & E. SKABERNÈ
LJUBLJANA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Izhaja za vsako premijero

Premijera 5. marca 1931

Gustave Charpentier: „Luiza“

Tudi v Franciji se je v osemdesetih letih minulega stoletja močno občutil vpliv Richarda Wagnerja in marsikateri kompozist (E. Chabrier itd.) je zašel v njegove vode ter postal njegov epigon. Wagnerjev slog pa je naravnost diametralno nasproten značaju francoske muzike. Zato se je kaj kmalu pojavila reakcija, ki je ustvarila pod vplivom Césarja Franka in Vincenta d'Indy francoski impresionizem. V to dobo spada delovanje Gustava Charpentiera (rojenega 1860. v Dieuzu) in njega višek, glasbeni roman: »Luiza«, ki je bil prvič vprizorjen v pariški Opéra-Comique 2. februarja 1900. l.

»Luiza« je navdušena himna »velikemu mestu«, mestu ljubezni in sreče — Parizu. V njej se združujejo vsi sonorni elementi v en sam glas Pariza: cri de Paris. Iz tragedije male delavske družinice se razvije mogočen akt žrtvovanja lastne individualnosti vzvišenemu idealu in obenem nenasitnemu molohu — pojmu, ki se izraža v imenu »Pariz«.

Mlado Luiza, edino hčerko delavskih roditeljev, stanujočih v podstrešju neke pariške stanovanjske kasarne, je omamil glas tujega ji sveta — glas bohème. Njen glasnik in predstavnik je mladi pesnik Julien, njen sosed, ki ga je vzljubila iz dna svojega srca.

I. S pesniškim navdušenjem pozdravlja Julien s svojega balkona svojo oboževanko: »Oh, ljubljeno dekle, moja radost, moje gorje! ... besedo tvojo bi slišal rad, da zvem, če tvoje srce je radostno sprejelo pozdrav!« Luiza je čakala na njegov pozdrav ves dolgi dan; že je obupavala ... zdaj pa se mu zahvaljuje zanj, ter mu ga vrača iz srca. On jo spominja na njeno pismo: »... pišite očetu še enkrat ... če bi zopet odklonil, obljubljam vam, da z vami zbežim.«

Luiza je v dvomih: »Ljubim vas srčno, toda staršem sem vdana! ... če jih kdaj zapustim, to vem, da jih umorim.« Julienove očitke zavrača s šalami, češ, saj on ni prvi, ki bi pozabil obljube; sicer pa, ali je že dolgo, kar jo ljubi? Julien pripoveduje, kako jo je zagledal prvič na temnem stopnišču; smuknila je mimo njega, »ko da je sreča, mladost, ljubezen sama

mimo šla«. Drugi dan je prežal na njeno okno, dokler se ni prikazala in doumel je, »da obraz ta tvoj bo odslej moja usoda«. Razgovor se zasuče na Luizino mater, »njuno nasprotnico«, ki je medtem neopazeno vstopila ter posluša njun pomenek. Toda dolgo ne vzdrži. Brutalno potegne hčer z balkona ter grozi mlademu entuzijastu: »izgubite se mi... sicer vam nategnem ušesa!...«

Neljubo sceno, ki se razvije med materjo in hčerjo, prekine očetov prihod. Obe prikrivata obzirno pred njim nastalo neso-glasje. Le materi uide tuptam kaka pikra beseda na račun »mazačev, ki bi radi bili umetniki«. Med večerjo razvija oče svoje poglede na življenje: »Kdo bi opravljal vsakdanje, težko delo, ako bi si človek smel izbrati poklic, ki da najmanj skrbi... če nimaš sam denarja, velja pač zakon, da ga moraš služiti drugim.« Vendar sreča tiči drugje: »Kotiček je to, kjer se ob svojih dragih odpočiješ...« In on ga ima, zato je srečen.

Od sosedu je prejel zopet pismo, v katerem ga vprašuje kot zadnjič. Mati se razburja in ko omenja oče, da ga bo povabil v stanovanje, izbruhne: »Le poskusi! Čim pride on, grem odtod!« Zaman jo oče pomirja; s svojimi izpadi izzove tudi Luizo. Dobrohotno se tedaj starec obrača k svoji hčerki: »... če oprezna tako sva... je le zato... ker znava, kaj te še čaka. V tvojih letih vse lepo se zdi vam. Izbirate moža kot punčko; pozneje pa točite grenke solze.« Na njeno opazko, da tu pač odločuje ljubezen, meni oče: »Kdor je zaljubljen, ta je zaslepljen!« Mati, ki ji ta razgovor kar nič ne prija, izziva. Toda tokrat zaman. Luiza obljubi očetu, da bo poslušala: »Nikdar vas ne zapustim!« Toda v časopisu, iz katerega bere očetu, se ji zasveti: »Pariz!«

II. Pariz se budi... Tam na križišču Montmarterskih ulic se zbira mešana družba. Mala cunjarica sanjari na trdem počestnem tlaku o svili in puhu, ki sedaj pokriva marsikatero srečnico. Semkaj prihiti ponočnjak, ki predstavlja radost Pariza. On hiti k onim, »ki mro po ljubezni...«; tam doli trosi smeh, sem nosi zavist, povsod pa uči, da ima vsak pravico do norosti. Kot je prišel, odhrumi in podere starega cunjarja. Ta ga je že nekoč srečal, takrat, ko mu je odvedel hčer. V vsaki družini se ponavlja ista pesem... »Zakaj bi živele tu v peklu, če jih tam doli mami raj?« In mala sanjari zopet: »Kakor solnčna luč, bi morale biti lepe obleke za vse na svetu.« Prihajajo nove prikazni. Pometavka, ki je nekda bil lepa in bogata, pa postopač, ki jo ima tako dolgo za norca, dokler ga ne prežene stražar. In sem pride tudi Julien s svojimi prijatelji: »Tu sem hodi ona na delo.« Tu jo bo počakal ter jo odvedel. Od vseh strani se slišijo razni glasovi prodajalcev. Vsakdanje delo se začena. Šivilje hite v atelje. Končno pride tudi Luiza. Spremlja jo njena mati. Dobro ve, da ju zasleduje oni nepridiprav, zato bo odslej delala doma. Zastonj nagovarja Julien po materinem odhodu Luizo, naj gre ž njim; ona omahuje, toda se ne more odločiti.

III. Zato sklene Julien, da bo poskusil poslednje sredstvo. Pod modni salon, v katerem dela poleg mnogih drugih nad vse zgovornih in živahnih deklet tudi Luiza, privede svoje tovariše ter aranžira podoknico. Njegove sentimentalne tožbe sprva zanimajo in ganejo dovtetne mladenke. Ko pa postane nervozen, ker se očitno ne odzove ona, ki ji veljajo njegovi vzdih, se mu poslušalke upro ter ga končno zavračajo in celo obmetavajo. Luiza ne more zatajiti težke duševne borbe. Loteva se je slabost. Ne vzdrži več v salonu; zbeži. Kam in s kom, nam razodene vrišč in trušč deklet, ki jo opazujejo raz okna delavnice.

IV. Julien in Luiza sta se vselila v prijazno hišico na vrhu Montmartra. Srečna sta, svobodna, polna načrtov za bodočnost, in raz svojo višino občudujeta in pozdravljata Pariz, to veliko, to čudovito mesto luči in moči, Pariz, to mesto sreče in ljubezni. In obljubita si večno zvestobo, večno ljubezen. Luiza je omamljena: »Vzemi, ljubljeni, me, bodi mi spet vodnik nocoj, tja v blažene kraje odvedi me seboj!« Opojena od ljubezni in sreče odhajata v svoj dom. Medtem pridejo prijatelji in drugovi. Veliko jih je. Prihajajo v svečanem pohodu, saj nameravajo kronati montmartersko muzo, Julienovo izvoljenko. Ceremonije vodi kralj norcev. Svečanost doseže svoj višek, kadar pristane Luiza na odlikovanje. Ali nepričakovano prekine veselje ostra disharmonija. Pojavi se stara žena, temna, žalostna — Luizina mati. Bohemi se razbeže. Mati je prišla po Luizo: oče je bolan in le ona ga lahko reši. Vdala sta se že v usodo, trudna od borb. Na vrata njene sobe sta napravila križ. »Toda sedaj, ko z očetom je tako, gospod, vas prosim prav lepo, dovolite Luizi, da se vrne k nam ... sicer mi ne ozdravi siromak; ... in vedite: ni je strašnejše reči, nego prokletstvo umirajočih!« Kakor odmev se oglasi v tem trenutku turobna pesem cunjarjeva: »Neki oče hčerko iskal je in ljubeče jo k sebi zval je. Toda dekleta v mestu so to, kar tam na polju žitne bilke so ...« Globoko ganjen pušča Julien Luizo pod pogojem, da se mu čimprej vrne.

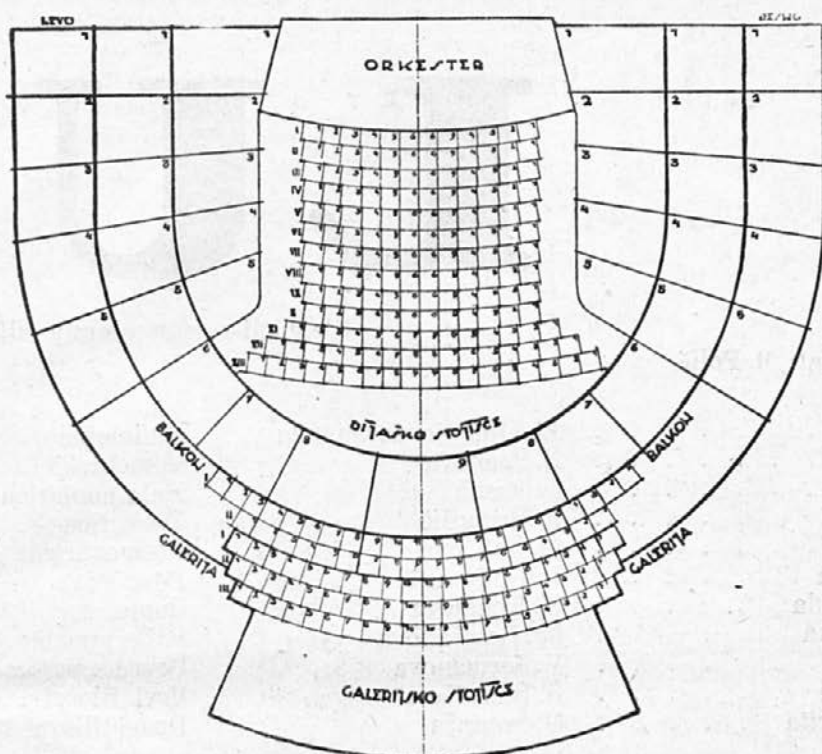
V. Oče je okrevail. Mati ga vabi, naj si privošči nekaj svežega zraka ob svobodnem razgledu na Pariz, saj »odkar so porušili to zanemarjeno četrt, človek vsaj diha lahko«. Toda on se vdaja svojim sanjam: »Mar sme biti siromak srečen? Komu bi Bog svoja nebesa dal, če bi živeli na svetu srečni le ljudje? ... Sužnji smo neke moči, ki nas na uzdi drži ... celo lastni otroci, ki jih omami ljubezen, nam govorijo: 'Proč zdaj z vami, živeli ste dovolj ...' in pričakujejo, kdaj jih reši smrt onih, ki so zanje življenje dali.« Glej, čez noč postane hči gospodična in moški zro za njo. In starši so srečni. Pa pride neznanec. En pogled, in vse je pozabljeno, kar je bilo. »Bedi proklet, ti ljubezni tat, ki iz dobre hčerke si napravil nama tujko; nepoštenjak, ki si za kaprico dveh dni izpremenil ta kotiček ljubezni, sreče in miru v pekel jeze, nesloge in sovraštva!« Med materjo in Luizo pride spet do prerekanja o svobodni ljubezni.

S trdimi besedami jo pošilja spat. Ne tako oče. Prepoln ljubezni jo spominja mladosti, otroških dni, ko jo je zibal na rokah in uspaval s tiho pesmico. Ljubeznivo ali vendar odločno mu odvrča Luiza: »Mala bo spet pridna, če je njen očka več ne bo mučil in če bo umel, da je boleš najslabša svetovalka.« Starec tega ne umeje: saj njena sreča je tu, pri ljubečih starših! Dva svetova trčita skupaj. Luiza hrepeni po zlati svobodi, kar oče zavrača kot norost. Ona vzkipi: »... naj prisego svojo strem, kakor pozabila vidva sta svojo?« Mati ugovarja: »da smeš se poročiti z njim, rekli smo tedaj, sicer ničesar. Če pa ti sedaj ponuja svobodno ljubezen, je pač kar si zaslužila.« Oče gre še dalje: Mar je to svoboda, da se po ulicah vlačiš, da naju sramotiš? Vendar jo še prosi: »O Luiza, pridi nazaj mi na sree, ob tebi bi se takoj rana zacelila... saj dobra si in mila!« V Luizi se budi kljubovanje: »Čemu bom neki mila, če ne, da me ljubi kdo?« Oče jo roti dalje: »Kaj te ne ljubi, kdor ti da življenje? ... Pozabili smo, odpustili ti vse...« Bridko pripominja ona: »Se huje zaprli ste me.« Oče vzroji: »In to ni morda nič, da te tu rotim, ko imam pravico, da ti velim?« Luiza je drugega mnenja: »Pravico do svobode ima vsak na tem svetu, in kruto je tlačiti ponos onega, ki zahteva svoj delež solnca in ljubezni.« Oče spozna brezno, ki ga deli od lastnega otroka: »O, to nisi ti... to je neka tujka... sovražnica kruta!...« Luiza se je zamaknila: mesto radosti ji prinaša glas njenega hrepenenja ter jo pozdravlja kot svojo kraljico. »Pariz! Pariz me kliče! O čudovita, o sladka ti pesem mojega Pariza! O, kako v svoj sladki me vrtinec kliče! Da mu hči ne omaga, Pariz ji sam pomaga!« Želja, da bi se zopet združila z Julienom, jo opaja. Z grozo opazujeta starša, kako jo premaguje strast: »Oj pridi, naglo, ti ljubi moj, kot vitezov roj privihral je v davnih dneh v pravljicah bajnih... odvedi me tja v rajske kraje! Majhno jaz nisem več dekle, strast mi gori in kri kipi...« Zamam jo hoče oče ustrahovati. Ona ga ne posluša. Končno prekipi tudi v njem: »Ha, ti deklina, pojdi tja, kamor te miče... tvoja družba te že čaka... manjkaš samo še ti...« Luiza se obotavlja. Strah jo je pred odločilnim korakom. Tedaj zagradi besni starec stolico... V istem hipu se skesa, toda prepozno. Luiza je ubežala, na njegov klic odgovarja le gluha tišina. Kakor ironija se sliši v tem hipu kot iz daljave drzni in zmago-slavni zvok trombe. S stisnjeno pestjo grozi bedni starec mestu: »O Pariz!«

Lastnik in izdajatelj: Uprava Nar. gledališča v Ljubljani. Predstavniki: Oton Župančič. Urednik: M. Polič. — Tiskarna Makso Hrovatin, vsi v Ljubljani.

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V DRAMI

POPRAVILO!

Pisalnih — Računskih strojev

JAMSTVO!

Prešernova ulica 44

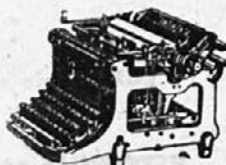
Telefon intr. 2636

Ivan Legat, Ljubljana

Samoprodaja najboljšega
pisalnega stroja

CONTINENTAL

(WANDERERWERKE)

LUIZA

Glasbeni roman v petih slikah. Spis in uglasbil Gustave Charpentier.

Dirigent: M. Polič.

Režiser: Dr. Br. Gavella.

Luiza Zl. Gjungenac-Gavella
Mati N. Španova
Julien J. Gostič
Oče R. Primožič
Irma Št. Poličeva
Kamila I. Ribičeva
Gertruda M. Kogejeva
Vajenka Šp. Ramšakova
Eliza V. Jermanova
Suzana K. Sterniševa
Margerita M. Ivanuša

Madeleine M. Rusova
Pometavka Z. Gerlovičeva
Mala cunjarica J. Jeromova
Mlekarica M. Mišičeva
Premogarica L. Pompetova
Ponočnjak — kralj nočev B. Sancin
Cunjar D. Zupan
Paberkovalec A. Perko
Pevec Fr. Mohorič
Prvi filozof A. Dermota
Drugi filozof E. Škabar

Slikar J. Jelnikar
Kipar A. Erklavec
Prvi stražnik M. Simončič
Drugi stražnik A. Ferlan
Potepin Z. Bekš
Prodajalec oblek B. Sancin
Prodajalka ptičje hrane J. Jeromova
Prodajalka krompirja Z. Florijančičeva
Prodajalka metel A. Buhova
Prodajalec graha Z. Bekš
Plesalka E. Moharjeva

Prodajalci, delavci, delavke, bohémi, grizete, kateži, berači, radovedneži, paglaveci, prebivalci Montmartra.

Godi se v Parizu v naših dneh.

Plese naštudiral baladni mojster P. Golovin.

Dekoracije po osnutkih scenografa V. Uljaniščevea.

Šef garderobe J. Polak.

Blagajna se odpre ob pol 8.

Začetek ob 8.

Konec po 11.

Parter: Sedeži I. vrste Din 46
" II. - III. vrste " 40
" IV. - VI. " " 38
" VII. - IX. " " 35
" X. - XI. " " 30
Lože Lože v parterju " 180
" I. reda 1-5 " 180
" " 6-9 " 200

Lože: balkonske 1. Din 100
" 5. " 120
Nadaljni ložni sedenja: v parterju 25
" v I. redu 30
" na balkonu 20
Balkon: Sedeži I. vrste " 30
" II. " " 25
" III. " " 18

Galerija: Sedeži I. vrste Din 16
" II. " " 14
" III. " " 14
" IV. " " 10
" V. " " 10
Stojišče " 4
Dijaško stojišče " 7

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagajni v opernem gledališču od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure

Po gledališču sestane v

KAVARNI „EMONA“

prvovrsten salonski in jazz orkester

V restavraciji dnevno

P L E S

Točna postrežba

Solidne cene

Delniška družba pivovarne

„UNION“

priporoča svoje izborno svetlo in
črno pivo v sodčkih in steklenicah
Izdeluje tudi prvovrstni kvas in špirit

Brzjavni naslov: Pivovarna Union,
Ljubljana, Maribor

Telefon: Ljubljana št. 2310, 2311
Maribor št. 2023

LJUBLJANA - MARIBOR

DOBRA MISEL!

ZAVARUJEM SI ŽIVLJENJE,
to je: ko pridem v leta, mi naj izplača
banka „Slavija“ kapital, ki mi bo v
gmotno, sedaj pa že v moralno oporo

Domača zavarovalnica:

Jugoslovanska zavarovalna banka
„Slavija“ v Ljubljani

se priporoča za vse vrste zavarovanj

TELEFON ŠT. 2176

Elitni kino Matica

Tel. 2124

Edini zvočni kino v Ljubljani

z najboljšo svetovno zvočno aparaturo

WESTERN ELECTRIC

Dijak prosjak

Popularna Millöckerjeva opereta z H. H. Bollmannom in Jarmilo Novotno v glavnih vlogah

Ljubavni ekspres

Izvrstna šaloigra s temperamentno Dinno Grallo v gl. vlogi

Veličanstvo ljubezen

Najlepši film te sezone. Film ljubavnega čara. Käthe v. Magy in Franc Lederer

Moja žena — Tvoja žena

Sijajna veseloigra Ufe z Liliano Harvey in Willyjem Fritschom v glavnih vlogah

Kralj jazza

Monstrefilm s Paulom Withemanom — kraljem jazz-muzike

Velika atrakcija

Velefilm s slovitim Richardom Tauberjem v gl. vlogi

Gospodična tajnica

Najzabavnejša veseloigra te sezone. V glavni vlogi Renate Müller in Hermann Thimig

Pri treh mladenkah

Krasen film po znameniti popularni Schubertovi opereti V gl. vlogah Gretl Theimer, Lucie Englisch in komorni pevec Jöken

Bratje Karamazovi

Velefilm po slovitim romanu Dostojevskega. V glavnih vlogah Fritz Kortner in Ana Sten

Naneta

Filmska opereta pravljичnega razkošja, lepote plesa, muzike in opajajočega petja